

JUNTA DE GOVERN DE 25 DE JUNY DEL 2014

Acord núm. 123/2014 pel qual s'aproven les propostes de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua per al text del projecte de Decret del Consell, pel qual s'establix el currículum i es desplega l'ordenació general de l'educació primària a la Comunitat Valenciana.

El dilluns 2 de juny va tindre lloc a l'AVL una reunió urgent, a petició de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, per a parlar sobre el projecte de Decret del Consell, pel qual s'establix el currículum i es desplega l'ordenació general de l'educació primària a la Comunitat Valenciana. Hi assistiren per la Conselleria, el secretari autonòmic d'Educació, Rafael Carbonell, la directora general d'Innovació, Ordenació i Política Lingüística, Beatriz Gascó, i el subdirector general d'Ordenació, Ignacio Martínez. En representació de l'AVL estaven el president, la secretària, el lletrat secretari general i el cap de Gestió Administrativa.

Els representants de la Conselleria van explicar succintament el contingut del Decret i van anunciar que al sendemà el remetrien a l'AVL amb la intenció que la nostra institució realitzara les propostes que considerara oportunes, si fóra possible, abans del dijous 12 de juny.

El president va ordenar als tècnics que elaboraren un informe jurídic sobre els aspectes més significatius del Decret, centrat en les qüestions que pogueren afectar l'estatut del valencià regulat en el Decret de Plurilingüisme. Alhora, la Secció de Foment va comissionar els acadèmics senyors Doménech i Ros perquè confeccionaren un informe sobre el projecte de Decret.

Atés que l'informe jurídic està elaborat –i amb independència de l'informe que estan confeccionant els acadèmics senyors Doménech i Ros–, la Junta de Govern acorda:

Aprovar i notificar a la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, l'informe jurídic següent:

PROPOSTES DE L'ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA PER AL TEXT DEL PROJECTE DE DECRET DEL CONSELL, PEL QUAL S'ESTABLIX EL CURRÍCULUM I ES DESPLEGA L'ORDENACIÓ GENERAL DE L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA A LA COMUNITAT VALENCIANA.

I. MANTENIMENT DE LES CIÈNCIES SOCIALS I NATURALS COM A ENSENYAMENT QUE S'HA DE VEHICULAR NECESSÀRIAMENT EN LA LLENGUA DE LA ZONA DE PREDOMINI LINGÜÍSTIC ON ES TROBE UBICAT EL CENTRE DOCENT.

JUSTIFICACIÓ:

1. El projecte de Decret del Consell, objecte del present informe, regula el currículum i l'ordenació general de l'Educació Primària a la Comunitat Valenciana. Entre esta ordenació es troba la de l'horari lectiu. Tanmateix, el projecte no estableix quina és la distribució horària de les llengües (les dos oficials i l'anglès) com a llengües vehiculars, ja que este aspecte està regulat per a totes les etapes educatives en el Decret 127/2012, de 3 d'agost, del Consell, pel qual es regula el plurilingüisme en l'ensenyança no universitària a la Comunitat Valenciana (d'ara en avant DP).

L'article 4.3 del DP establí que «l'àrea relacionada amb el coneixement del medi natural i social s'ha d'impartir en valencià en els termes municipals de predomini lingüístic valencià assenyalats en l'article 35 de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià, i en castellà en els termes municipals de predomini lingüístic castellà assenyalats en l'article 36 de la mateixa llei, sense perjuí que una part del currículum de l'àrea puga impartir-se en una llengua distinta dins del marc d'iniciatives pedagògiques previstes en el projecte Lingüístic del Centre». L'objectiu evident del precepte és aconseguir que tots els alumnes, independentment del programa plurilingüe en què estudien, obtinguen un bon nivell de l'idioma corresponent a la zona de predomini lingüístic en què residixen i, a més, que tots els jòvens, a l'acabar l'ensenyament obligatori tinguen un coneixement equilibrat de les llengües cooficials.

2. Ara bé, en arregar el projecte de Decret del Consell les previsions que recull la normativa estatal –el Reial Decret 126/2014, de 28 de febrer, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'Educació Primària–, es dona la circumstància que l'àrea de Coneixement del Medi Natural i Social se n'ha desdoblada en dos: Ciències de la Natura i Ciències Socials. Per tant, cal adaptar i harmonitzar el contingut del projecte de Decret al manament de l'ordenament jurídic vigent contingut en el DP i a la norma estatal citada adés. Per tractar-se, tant el DP com el futur Decret de Primària valencià, de normes amb el mateix rang jeràrquic, l'instrument més econòmic i clar per a efectuar l'adaptació és la inclusió en el projecte d'una disposició addicional que aclarisca quines seran les àrees que s'hauran d'impartir, en valencià o castellà, en les respectives zones de predomini lingüístic, en substitució de la de Coneixement del Medi Natural i Social. Entenem que, per pura lògica i per a mantindre l'esperit del vigent DP, s'ha d'adaptar en el sentit que les dos àrees de Ciències de la Natura i de Ciències Socials hauran de ser les que es donen necessàriament com a vehiculars en la llengua de la zona de predomini lingüístic en què es trobe el centre.

3. D'acord amb el DP, en relació amb l'Orde de 28 d'agost de 2007, de la Conselleria d'Educació, per la qual es regula l'horari de l'Educació Primària, a l'àrea de Coneixement del Medi Natural i Social li corresponen 3 sessions setmanals sobre un total de 25. Per la seua part, el RD 126/2014 preveu que Ciències de la Natura i Ciències Socials disposaran de 2 sessions setmanals cadascuna (que fan un total de 4), a computar sobre un total de 30 sessions setmanals. En essència, amb mínimes alteracions, la docència en valencià suposa percentualment el mateix temps lectiu, com es pot observar en el quadre següent, que exemplifica l'ensenyament en valencià en un centre amb programa plurilingüe en castellà ubicat en zona valencianoparlant:

	1r		2n		3r		4t		5é		6é	
	Sessions per setmana	%	Sessions per setmana	%	Sessions per setmana	%	Sessions per setmana	%	Sessions per setmana	%	Sessions per setmana	%
AMB CONEIXEMENT DEL MEDI I VALENCIÀ (ACTUAL)	7	28,00	7	28,00	8	32,00	8	32,00	7	26,00	8	32,00
AMB CIÈNCIES SOCIALS, NATURALS I VALENCIÀ	9	30,00	9	30,00	9	30,00	9	30,00	9*	30,00	9	30,00
AMB CIÈNCIES SOCIALS I VALENCIÀ	7	23,33	7	23,33	7	23,33	7	23,33	7*	23,33	7	23,33

(*) No figura la sessió setmanal de Cultura Valenciana que solament s'impartix en 5é curs. En el cas que fóra impartida en valencià, amb caràcter general, el percentatge de sessions en valencià en 5é curs passaria del 30 al 33,33%, i del 23,33 al 26,67%, respectivament.

Es pot observar en el quadre que impartir solament l'àrea lingüística de Valencià i una de les dos àrees en què s'ha desdoblant Coneixement del Medi Natural i Social, reduïx la presència del valencià, que ara se situa al voltant del 30% de l'horari lectiu, en el 23,33%.

Vist això, cal repetir, per tant, que la lògica i el manteniment de l'esperit del Decret de Plurilingüisme vigent tornen a indicar que Ciències de la Natura i Ciències Socials – les dos necessàriament– són les més adequades per a constituir l'ensenyament mínim vehicular, de caràcter no lingüístic, corresponent a la zona de predomini lingüístic del centre.

4. Atés que tant el Decret de Plurilingüisme com el futur Decret de Primària són dos normes de caràcter reglamentari provinents del Consell, i, òbviament, del mateix rang jeràrquic, és conforme a dret la inclusió d'una disposició addicional en el projecte de Decret objecte d'este informe, en el sentit de la mera substitució de la referència a l'àrea de Coneixement del Medi per la de les dos àrees que tenen el mateix contingut curricular, Ciències de la Natura i Ciències Socials. D'esta manera es donaria compliment i se satisfarien d'una manera equilibrada: les obligacions constitucional i estatutària, per a l'Administració Pública valenciana, d'especial protecció i respecte a la recuperació del valencià (art. 3.3 CE i 6.5 EACV); del dret de tots a rebre l'ensenyament del, i en, idioma valencià (art. 6.2 EACV); i l'obligació d'adoptar les mesures necessàries per tal d'assegurar el coneixement de les dos llengües oficials (art. 6.3 EACV). Igualment, es donaria compliment a les obligacions administratives de: aconseguir que els alumnes estiguen capacitats per a utilitzar, oralment i per escrit, el valencià en igualtat amb el castellà (art. 19. 2 LUEV i D. A. 38.2 LOE); garantir el dret a rebre l'ensenyament en la llengua vehicular elegida pels pares (D. A. 38.1 LOE); així com capacitar els alumnes per al coneixement, oral i escrit, de la llengua anglesa o altra d'estrangera (article 2.1.j LOE).

5. D'altra banda, amb l'objectiu de no modificar l'equilibri entre les diverses obligacions legals i drets a satisfer per part de l'Administració Educativa, així com per

a facilitar l'organització dels centres amb els recursos humans dels quals disposen, fer homogenis i clars els objectius lingüístics a l'alumne i assegurar el correcte compliment de la norma, entenem que cal suprimir la facultat de impartir les dites àrees de Ciències Socials i Ciències Naturals simultàniament en diverses llengües vehiculars. Per tant, caldria eliminar l'incís final l'article 4.3 del DP a partir de «sense perjudi».

TEXT PROPOSAT PER A LA DISPOSICIÓ ADDICIONAL:

«Es modifica el text del número 3 de l'article quart del Decret 127/2012, de 3 d'agost, del Consell, pel qual es regula el plurilingüisme en l'ensenyança no universitària a la Comunitat Valenciana, que queda redactat en els termes següents:

3. Des de l'inici de l'Educació Primària, i en el cas del programa plurilingüe d'ensenyament en castellà –a què fa referència l'article 6.1 d'este Decret–, les àrees de Ciències Socials i Ciències de la Natura s'han d'impartir en valencià en els termes municipals de predomini lingüístic valencià assenyalats en l'article 35 de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià, i en castellà en els termes municipals de predomini lingüístic castellà assenyalats en l'article 36 de la mateixa llei».

II. MODIFICACIÓ DE LA FÓRMULA DE CONSULTA ALS PARES, MARES O ALTRES REPRESENTANTS LEGALS DE L'ALUMNAT

JUSTIFICACIÓ:

1. Sobre la prestació del servici públic educatiu convergixen múltiples i complexes obligacions administratives que tenen com a objectiu satisfer diversos aspectes del dret a l'Educació que provenen de la Constitució, l'Estatut i les lleis estatals i autonòmiques –sense comptar d'altres preceptes, com els principis constitucionals d'eficiència i economia en l'execució de la despesa pública (art. 31.2 CE) o el d'eficàcia de l'Administració Pública (art. 103 CE). Per això, sembla més que raonable que el servici públic educatiu s'organitze d'acord amb criteris de planificació i organització administrativa que busquen l'adequat equilibri de tots els aspectes del fet educatiu. En este sentit, entenem que efectuar una consulta individualitzada a tots els representants de l'alumnat, centre a centre, i repetida en el temps, sobre el model lingüístic de cada centre docent no podrà aconseguir els fins públics que l'Administració valenciana té encomanats ni la satisfacció dels drets reconeguts en l'ordenament jurídic. Ans al contrari, no és aventurada la intuïció que, més prompte operarà en sentit contrari, deixant desatesos deures legals i insatisfets els drets d'una part dels ciutadans. És a dir, en general, l'Acadèmia Valenciana de la Llengua entén –com ja ha expressat en altres ocasions anteriors, referides a altres projectes normatius–, que una consulta als pares dels alumnes, entesa com una votació amb urna o en assemblea, sobre la llengua base de l'ensenyament no és eficaç per a garantir la lliure elecció d'estos ni té cap efecte sobre l'alumnat ja matriculat.

S'ha de fer una clara diferenciació: constituïx un dret garantit per les lleis triar la llengua base de l'ensenyament dels fills però, pel contrari, el seu exercici no comporta cap dret absolut a fer-lo efectiu en el centre docent, públic o concertat, concret que preferisquen els pares. I n'hi ha una llarga jurisprudència dels anys 80 del segle XX.¹ El primer dret –estudiar en la llengua vehicular elegida– ha d'estar garantit de manera raonable, assegurant que els alumnes puguen trobar un centre amb educació en la llengua base demanada pels pares o representants, i a una distància proporcionada del seu domicili. A l'hora de resoldre les situacions individuals que puguen sorgir és imprescindible que l'oferta privada concertada –que també és pública, al cap i a la fi, perquè és tracta de la prestació d'un servici públic per mitjà de la retribució a una empresa privada– siga tinguda també en compte i col·labore en l'esforç d'atendre la demanda de llocs escolars en una llengua oficial determinada i en un àmbit geogràfic concret.

L'article 6.3 del DP estableix que:

3. Correspon a la conselleria competent en matèria d'educació determinar la llengua base del programa o programes d'aplicació en cada centre públic a la vista dels resultats de les avaluacions desenrotllades en el centre, de criteris de planificació educativa que garantisquen el compliment de l'article 6 de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana i d'una consulta sobre la preferència del programa que s'haurà de realitzar en cada centre als pares, les mares o els representants legals de l'alumnat, prèvia campanya informativa per part de la conselleria competent en matèria d'educació per a informar sobre la consecució dels objectius plurilingües. Este mateix procediment se seguirà en el cas de possibles modificacions del programa o programes d'aplicació en els centres.

¹ Per exemple, es poden citar les sentències del Tribunal Suprem, moltes referides a la Comunitat Valenciana, següents:

- STS de 3 de diciembre de 1987, F.J. 4. [...] *ya que no debe confundirse la obligatoriedad y gratuidad de la enseñanza básica [...] con el derecho de los padres o tutores para escoger, en todos los niveles educativos, el centro público o privado que estimen más adecuado para sus hijos o pupilos [...]*

- STS de 18 de julio de 1991, F.J. 3, en relació amb les sentències 195/1989, de 27 de noviembre, i la 19/1990, de 12 de noviembre, del Tribunal Constitucional. *Ninguno de los apartados del art. 27 de la Constitución incluye [...] el derecho de los padres a que sus hijos reciban educación en la lengua de preferencia de sus progenitores, en el Centro público de su elección y ese derecho tampoco resulta de su conjunción con el art. 14 de la Constitución, pues la prohibición de trato discriminatorio no implica, ni puede implicar, que la exigencia constitucional de igualdad de los españoles ante la Ley, sólo puede entenderse satisfecha cuando los educandos reciban la enseñanza íntegramente en la lengua preferida de sus padres.*

- STS de 18 de julio de 1991, F.J. 4. *En Comunidades como la de Valencia en que coexisten el castellano [...] y el valenciano [...], en el que la natural limitación de medios personales y humanos, hace lógicamente inviable una conjunción plena entre el aspecto de libertad del uso del castellano y el contenido prestacional del derecho a la educación, que permitiera que [...] cada alumno pudiera tener garantizado en todo momento, y en cada centro público de su elección, la recepción de la enseñanza en el idioma oficial escogido.*

- STS de 16 de mayo de 1990, F.J. 2. *Las diferencias de trato en materia de enseñanza en la lengua elegida por los padres no siempre resultan discriminatorias, en cuanto que no sean arbitrarias, por responder a una opción organizativa debidamente razonadas.*

Vista així, la consulta als representants legals de l'alumnat matriculat en el centre es configura com un condicionant a la lliure elecció de la llengua base per als futurs pares del centre docent. La consulta no té cap finalitat respecte dels alumnes ja matriculats al centre en un determinat programa lingüístic, per la raó que, independentment del que puga ser el resultat de la votació, estos tenen dret a la continuïtat en el mateix programa (article 6.10 del DP). Tampoc no té sentit que, una vegada feta l'admissió dels alumnes i començat el curs, se'ls pregunte als pares sobre la seua voluntat (que ja han manifestat al sol·licitar el lloc escolar i matricular-se). D'altra banda, tal i com està redactat el precepte s'està privant als representants dels alumnes que han de començar en primer curs d'Educació Infantil, que puguen decidir, ni tan sols participar en la consulta, la qual, evidentment, condicionarà la llengua base del col·legi on es matricularà el seu fill. I si no es repetix la consulta cada curs escolar encara s'entén menys el seu valor per a garantir el dret d'elecció.

En conclusió, no té sentit una consulta que priva els pares i mares dels xiquets que comencen els estudis en un centre de participar i pronunciar-se sobre el dret que tenen reconegut en una llei orgànica (LOE, en la redacció LOMQE), i que al final la consulta opere com un obstacle més a l'exercici de la lliure elecció de llengua. En conseqüència, entenem que cal incorporar al projecte de Decret una disposició addicional que modifique el DP, suprimint qualsevol referència a una consulta als pares de l'alumnat que s'entenga com a una votació o assemblea. En tot cas, la consulta es pot vehicular d'altres maneres més pràctiques, com ara la intervenció de Consell Escolar o l'estudi de la demanda en les sol·licituds de plaça escolar.

2. El mateix text de la disposició addicional, per criteris d'economia normativa, podria aprofitar-se per a desfer qualsevol interpretació errònia o ambigüitat entre els preceptes continguts en els articles 6, número 3, i el 8, número 3. El primer, que hem reproduït adés, parla de la determinació de la llengua base del programa o programes d'aplicació en cada centre públic, que correspon a la Conselleria competent, i el segon regula l'autorització del Projecte Lingüístic del centre per la mateixa conselleria, a través de la direcció general que resulte competent. Evidentment, no es tracta de dos procediments diferents sinó que la determinació dels programes plurilingües d'un centre concret són un aspecte del seu projecte lingüístic. L'article 4.1 del DP és claríssim respecte a això:

1. Els centres, a través dels seus respectius projectes lingüístics, proposaran a la conselleria competent en matèria d'educació quin serà o quins seran els programes plurilingües d'aplicació en el centre.

I a més d'incloure la proposta de programes plurilingües, l'article 8.2 del DP ordena que:

2. En el projecte lingüístic s'establiran les llengües d'ensenyament de les diferents àrees, matèries o mòduls no lingüístics del programa o programes plurilingües que es puga autoritzar al centre.

L'autorització del Projecte Lingüístic del centre i la determinació del programa o programes plurilingües que se li aproven no constitueixen, per tant, dos decisions administratives diferents sinó que una està implícita en l'altra. El procediment lògic i anàleg a l'utilitzat fins ara per l'Administració educativa, implica que, una vegada superats tots els tràmits preparatoris per a la decisió, el Projecte Lingüístic, que

inclourà la proposta de programa o programes plurilingües que es pretén aplicar i les llengües d'impartició de les distintes àrees, es remeta a la Conselleria perquè resolga el que considere oportú.

TEXT PROPOSAT PER A LA DISPOSICIÓ ADDICIONAL:

«Es modifica el text del número 3 de l'article sext del Decret 127/2012, de 3 d'agost, del Consell, pel qual es regula el plurilingüisme en l'ensenyança no universitària a la Comunitat Valenciana, que queda redactat en els termes següents:

3. Correspon a la conselleria competent en matèria d'educació determinar, en el moment de l'aprovació del projecte lingüístic en la forma establida en l'article 8, la llengua base del programa o programes d'aplicació en cada centre públic, a la vista dels resultats de les avaluacions desenrotllades en el centre i de criteris de planificació educativa que garantisquen el compliment de l'article 6 de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana.»